



Dyscalculieprotocol

Volgen van rekenproblemen op de St. Franciscus

2019-2020

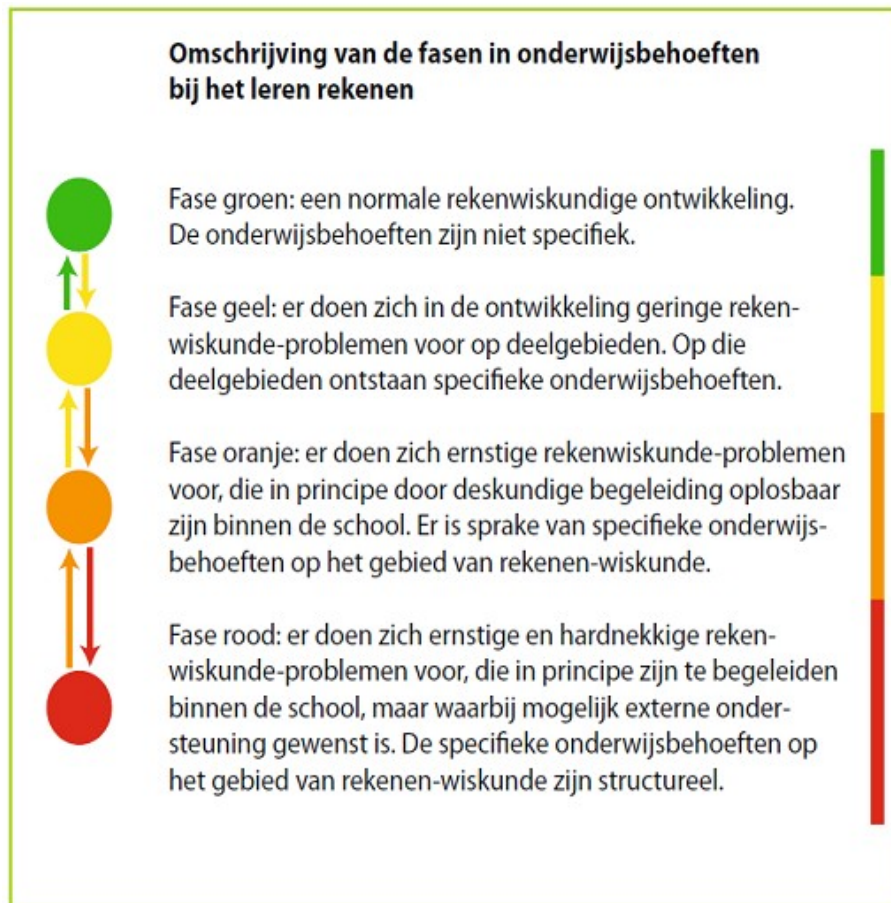
Stappenplan bij (ernstige) rekenproblemen en dyscalculie

De vier fasen vanuit het protocol ERWD

Wij hanteren het protocol ERWD¹ (Ernstige RekenWiskunde problemen en dyscalculie). De fasen (zie hieronder) en stappen uit dit protocol volgen wij en gebruiken wij voor de kinderen met rekenproblematiek bij ons op school. Voor de theoretische onderbouwing kunt u het protocol ERWD raadplegen.

In ons schoolprotocol geven wij nauwgezet de stappen die wij zetten voor kinderen die grote problemen hebben met rekenen.

Hieronder zijn de 4 fasen van rekenproblemen op de basisschool afgebeeld. De fasen zijn in dit protocol geconcretiseerd in het stappenplan.



¹ In de bijlagen is een samenvatting van het protocol ERWD te vinden en in een aparte map is het hele protocol te vinden

Fase	Signalering	Diagnostiek	Begeleiding
Fase groen	Deskundigheid minimaal op spoor 1:	Deskundigheid minimaal op spoor 1:	Deskundigheid minimaal op spoor 1:
<p>Leerling ontwikkelt zich gemiddeld of goed en functioneert in de grote groep.</p> <p>Resultaat: + : naar fase 'blauw' 0/- : naar fase 'geel'</p>	De leraar observeert de leerlingen volgens aanwijzingen in de methode.	De interne rekenexpert ondersteunt de leraar. Hij analyseert samen met de leraar de resultaten op de bloktoetsen en het LOVS en stelt een groepsplan op.	De begeleiding vindt plaats volgens aanwijzingen in de methode. Bij te weinig aantoonbare vorderingen gaat de leerling naar fase geel.
Fase geel, intern max. 0.5 jr.	Deskundigheid minimaal op spoor 2:	Deskundigheid minimaal op spoor 2:	Deskundigheid minimaal op spoor 2:
<p>De leerling ervaart geringe rekenwiskunde- problemen op deelgebieden.</p> <p>Resultaat: + : naar fase 'groen' 0/- : naar fase 'oranje'</p>	De leraar observeert dagelijks op specifieke onderdelen, houdt de vorderingen op toetsen en LOVS bij en analyseert de resultaten.	De leraar voert rekengesprekken met de leerling, analyseert het resultaat en stelt een begeleidingsplan op.	Leerling krijgt extra begeleiding in een subgroep. Bij te weinig of geen aantoonbare vorderingen gaat de leerling naar fase oranje.
Fase oranje, intern max. 0.5 jr.	Deskundigheid minimaal op spoor 3:	Deskundigheid minimaal op spoor 3:	Deskundigheid minimaal op spoor 3:
<p>De leerling ervaart ernstige rekenwiskunde- problemen op enkele of alle deelgebieden.</p> <p>Resultaat: + : naar fase 'geel' 0/- : naar fase 'rood'</p>	De leraar observeert dagelijks op specifieke onderdelen, houdt de vorderingen op toetsen en LOVS bij en analyseert samen met de interne rekenexpert de resultaten.	De leraar voert een diagnostisch gesprek met de leerling, analyseert samen met de interne rekenexpert het resultaat en stelt een individueel handelingsplan op.	Het schoolteam voert de begeleiding uit. De leerstof en de instructie worden afgestemd op de onderwijsbehoeften van de individuele leerling. Bij te weinig of geen aantoonbare vorderingen wordt de leerling aangemeld voor extern onderzoek.
Fase rood, intern max. 0.5 jr.	Extern:	Extern/intern:	Intern evt. extern:
<p>De problemen zijn ernstig en hardnekkig. De leerling wordt aangemeld voor extern onderzoek.</p> <p>Resultaat: + : naar fase 'oranje' 0/- : bijstellen handelingsplan en dyscalculieverklaring, blijvende begeleiding in fase rood.</p>	De externe onderzoeker verzamelt informatie over de leerling en stelt verslag op. (zie hoofdstuk 8)	De externe onderzoeker voert het diagnostisch onderzoek uit zoals beschreven in hoofdstuk 8 en stelt samen met het team een individueel handelingsplan op.	Het schoolteam voert de begeleiding uit. De leerstof en de instructie worden afgestemd op de onderwijsbehoeften van de individuele leerling. Indien nodig wordt de begeleiding uitgevoerd door een externe expert in nauw overleg met de school.

Stappenplan Rekenproblemen en dyscalculie

St Franciscus

Stap 1	<p>Vanuit de methodetoetsen en de Cito toetsen komt naar voren dat het kind onvoldoende scores behaald (IV en V) op de toetsen voor het rekenen.</p> <p>Het kind wordt aangemeld bij de intern begeleider voor een kindgesprek. Er wordt bekeken in welke fase het kind zit. Zie afbeelding 1. Fase oranje en fase rood worden meegenomen in dit protocol.</p>
Stap 2	Bij vermoeden van dyscalculie wordt de NDS (Nederlandse Dyscalculie Screener ²) afgenomen.
Stap 2 a	Als de NDS risico aangeeft hoort er ten minste 6 maanden 60 minuten RT door een rekenspecialist buiten de groep te worden ingezet, alvorens er onderzoek gedaan kan worden
Stap 2 b	Als de NDS geen risico aangeeft wordt er een Individueel handelingsplan voor het kind geschreven of het kind gaat mee met de intensief groep van het groepsplan voor het rekenonderwijs in de groep. Er wordt een gerichte interventie ingezet, n.a.v. de uitslag NDS en eventueel diagnostisch gesprek / onderzoek door intern begeleider of rekenspecialist.
Stap 3	De hoofd- en tussenmetingen, zoals beschreven in dit protocol, worden nauwgezet gevolgd en de uitkomsten van de metingen worden in parnassys gezet.
Stap 4	Naar aanleiding van de metingen worden de interventies elke keer bijgesteld. Dat wil zeggen dat het plan wordt aangepast met nieuwe doelen en een nieuw beoogd resultaat.
Stap 5	Na 4 metingen met een V (E) score kan een dyscalculieonderzoek aangevraagd worden. Dit onderzoek wordt nog niet vergoed.
Stap 6	Kinderen met een dyscalculieverklaring kunnen compenserende middelen krijgen. Hiervoor wordt met ouders, intern begeleider, leerkracht en kind een afspraak gemaakt.

² Een artikel over de NDS is opgenomen in de bijlagen

Groep 1/2

Meetmomenten en toets afname

Beginsituatie vaststellen

(September)

In BOSOS en eventueel met een cito rekenen voor kleuters worden rekenproblemen in kaart gebracht. Bij kinderen die uitvallen of van wie de leerkracht het idee heeft dat het kind moeite heeft met rekenen worden extra observaties uitgevoerd. Dit gaat in samenspraak met de IB'er. Observaties van het kind van het tellen (akoestisch tellen, synchroon tellen, receptief tellen, number sense, getallenlijn t/m 10). Eventueel bij kinderen waar meer informatie over verzameld dient te worden alvast het afnemen van een eerste keer van de UGT-R.

Hoofdmeting 1

(januari – februari)

Vaardigheid	Toets	Bron	Streefdoel
A Bij alle leerlingen			
Bewerkingen van rekenen	Cito Rekenen en wiskunde BOSOS Afname MIDDEN	Cito	Min. III-niveau
A Bij kinderen die als risicoleerling voor rekenen zijn doorgegeven (uitvallen op de laatste Cito versie EIND)			
Rekenvaardigheden in beeld krijgen Getalbegrip	UGT-R ³ (Utrechte Getalbegrip Toets Revised)	Graviant	Op niveau van groep 1 of groep 2 C – score

³ In de bijlage is een artikel over de UGT-R te vinden

Hoofdmeting 2

(mei – juni)

Vaardigheid	Toets	Bron	Streefdoel
A Bij alle leerlingen			
Bewerkingen van rekenen	Cito Rekenen en wiskunde Afname EIND	Cito	Min. III-niveau
B Bij kinderen die als risicoleerling voor rekenen zijn doorgegeven (uitvallen op de laatste Cito versie EIND)			
Rekenvaardigheden in beeld krijgen Getalbegrip	UGT-R Utrechte Getalbegrip Toets Revised	Graviant	Op niveau van groep 1 of groep 2 C – score

N.B. Deze metingen worden allemaal bijgehouden in parnassys

GROEP 3 t/m 8

Meetmomenten en toets afname

Beginsituatie vaststellen

(September)

Vanuit de kleutergroepen worden de kinderen warm overgedragen aan de nieuwe stamgroepleiders. Er wordt direct bij aanvang van het nieuwe schooljaar extra ondersteuning geboden aan de leerlingen die extra hulp nodig hebben op het gebied van rekenen. Automatiseren start pas eind groep 3.

Startmeting 1

(oktober – november)

Vaardigheid	Toets	Bron	Streefdoel
A Bij kinderen die als risicoleerling voor rekenen zijn doorgegeven (uitvallen op de laatste Cito versie EIND)			
Automatisering/ Hoofdrekenen van optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen	Tempo Test Rekenen of Tempo Test Automatiseren ⁴	Pearson (T. de Vos)	DLE op niveau
Technisch rekenen en bewerkingen	DLE test rekenen	T. de Vos	DLE op niveau

⁴ Zie artikel in de bijlagen over de TTR en TTA

Hoofdmeting 1 (januari – februari)

Vaardigheid	Toets	Bron	Streefdoel
A Bij alle leerlingen			
Bewerkingen van rekenen	Cito Rekenen en wiskunde Afname MIDDEN	Cito	Min. III-niveau
B Bij leerlingen met zwakke technische rekenvaardigheid bij de startmeting / meting 1			
Bewerkingen van rekenen	Diagnostisch gesprek n.a.v. de cito rekenen en wiskunde Analyse van de CITO	In gesprek met de intern begeleider worden hier de juiste middelen voor beschikbaar gesteld	
C Bij leerlingen met onvoldoende automatiseringsproblematiek bij de startmeting / meting 1			
Automatisering / hoofdrekenen van optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen	TTR Tempo Test Rekenen	Pearson T. de Vos	

Tussenmeting (april)

Vaardigheid	Toets	Bron	Streefdoel
A Bij alle leerlingen			
Geen toets	Geen toets	Geen toets	
B Bij leerlingen met zwakke technische rekenvaardigheid bij meting 1			
Optioneel: Technische rekenvaardigheden en bewerkingen	DLE test Rekenen Methodetoetsen	T. de Vos	
C Bij leerlingen met onvoldoende automatiseringsproblematiek bij meting 1			
Automatisering / hoofdrekenen van optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen	TTR Tempo Test Rekenen	Pearson T. de Vos	DLE op niveau DLE op niveau

Hoofdmeting 2

(mei – juni)

Vaardigheid	Toets	Bron	Streefdoel
A Bij alle leerlingen			
Bewerkingen van rekenen	Cito Rekenen en wiskunde Afname MIDDEN	Cito	Min. III-niveau
B Bij leerlingen met zwakke technische rekenvaardigheid bij hoofdmeting 3			
Bewerkingen van rekenen	Diagnostisch gesprek n.a.v. de cito rekenen en wiskunde Analyse van de CITO	In gesprek met de intern begeleider worden hier de juiste middelen voor beschikbaar gesteld	
Automatisering / hoofdrekenen van optellen, aftrekken, vermenigvuldigen en delen	TTR of TTA Tempo Test Rekenen Tempo Test Automatiseren	Pearson T. de Vos	DLE op niveau

N.B. Deze metingen worden allemaal bijgehouden in parnassys

Interventies bij (ernstige) rekenproblemen en dyscalculie

Interventie	<p>1 uur per week extra automatiseringsoefeningen voor kinderen met automatiseringsproblemen</p> <p>40 minuten per week extra instructie voor kinderen met algemene rekenproblemen</p>	<p>4x 15 min rekensprint met een reketutor</p> <p>Verlengde- of extra instructie van 10 minuten 4x in de week</p>
Interventie	<p>Kinderen met problematiek bij het toepassen van strategieën bij het rekenen</p>	<p>2x in de week 10 tot 15 minuten extra instructie op een strategie die toegepast kan worden op de sommen passend bij de leerlijn van het kind</p> <p>Deze 2x heeft dit kind geen verlengde instructie</p> <p>Deze strategieën worden in de vorm van spiekkaarten in een map voor het kind bewaard om terug te kunnen zoeken.</p>
Interventie	<p>Kinderen met problematiek rondom het aanleren van de tafelsommen</p>	<p>4x in de week 15 minuten extra oefeningen van tafelsommen 2x flitsen met een tutor 2x op tablet, ipad of computer tafelsommen oefenen met een app, software of via internet (reketuin)</p>
Interventie	<p>Kinderen met problematiek bij het oplossen van sommen in een rijke context (verhaalsommen)</p>	<p>Gebruik maken van een stappenplan voor het oplossen van een verhaalsom. Stappenplan komt ook op een spiekkaart.</p> <p>Daarnaast 1x in de week een instructie op verhaalsommen uit de methode met het inzetten van de 'vertaalcirkel' van Cecile Borghouts⁵</p>

⁵ Een artikel over het gebruik van de vertaalcirkel is opgenomen in de bijlagen

Meten en geld

Let op! Meten tijd en geld zijn nodig voor de zelfredzaamheid. Deze sommen mogen dus nooit worden overgeslagen of gecompact!

Hulpwaaier op school

De hulpwaaier dyscalculie kan ook geraadpleegd worden per leerjaar

Drieslagmodel en handelingsmodel

Het gebruik van het drieslagmodel of handelingsmodel kan ondersteunen in het vormgeven van (extra- of verlengde) instructies. Uitleg over het drieslagmodel is terug te vinden in het protocol ERWD op pagina 157 en het handelingsmodel op pagina 137.

Compensatie bij een dyscalculieverklaring

Voor kinderen met een verklaring voor dyscalculie gaan wij altijd in overleg over compenserende middelen. Wij kunnen de volgende compensaties bieden:

- Extra tijd bij de Cito toetsen en methodetoetsen
- Vergrote versie van de Cito toetsen
- Gebruik maken van enkele spiekkaarten bij het LVS cito toetsen en methodetoetsen
- Gebruik maken van een rekenmachine bij de LVS cito toetsen en methodetoetsen
- Gebruik maken van kladpapier bij alle delen van de toetsen

Voor de IEP eindtoets in groep 8 gaan wij altijd met leerkracht, intern begeleider, ouders en kind in gesprek om te kijken welke compensatie wij kunnen en mogen bieden hiervoor. De IEP eindtoets geeft aan dat de directie van de school hierover beslist.